

Yr Ail Adroddiad ar Sefyllfa Adnoddau Naturiol (Adroddiad ar Sefyllfa Adnoddau Naturiol 2020)

SoNarR2020 Cofrestru coetiroedd asesu SMNR

Cyfoeth Naturiol Cymru

Adroddiad Terfynol

Gwybodaeth am Cyfoeth Naturiol Cymru

Diben Cyfoeth Naturiol Cymru yw ceisio rheoli adnoddau naturiol mewn modd cynaliadwy. Mae hyn yn golygu gwarchod aer, tir, dŵr, bywyd gwylt, planhigion a phridd i wella llesiant Cymru a darparu dyfodol gwell i bawb.

Tystiolaeth yn Cyfoeth Naturiol Cymru

Mae Cyfoeth Naturiol Cymru yn sefydliad sy'n seiliedig ar dystiolaeth. Rydym yn ceisio sicrhau bod ein strategaethau, penderfyniadau, gweithrediadau a chynghor i Lywodraeth Cymru ac eraill wedi'u tanategu gan dystiolaeth gadarn sydd o ansawdd uchel. Rydym yn cydnabod ei bod yn hanfodol bwysig meddu ar ddealltwriaeth dda o'n hamgylchedd newidiol.

Byddwn yn gwireddu'r weledigaeth hon drwy'r isod:

- Cynnal a datblygu sgiliau arbenigol technegol ein haelodau staff;
- Diogelu ein data a'n gwybodaeth;
- Sicrhau rhaglen ragweithiol o waith tystiolaeth sydd â digon o adnoddau;
- Parhau i adolygu ac ychwanegu at ein tystiolaeth er mwyn sicrhau ei bod yn addas ar gyfer yr heriau yr ydym yn eu hwynebu; a
- Rhannu ein tystiolaeth mewn modd agored a thryloyw.

Teitl: **SoNarR2020 Cofrestru coetiroedd asesu SMNR**

Adolygiadau gan Gymheiriaid: Adolygiad gan gymheiriaid mewnol ac allanol

Cyfyngiadau: Dim

Cynnwys yr Ail Adroddiad ar Sefyllfa Adnoddau Naturiol (Adroddiad ar Sefyllfa Adnoddau Naturiol 2020)

Mae'r ddogfen hon yn un o grŵp o gynhyrchion sy'n ffurfio'r ail Adroddiad ar Sefyllfa Adnoddau Naturiol (Adroddiad ar Sefyllfa Adnoddau Naturiol 2020). Dyma'r gyfres lawn o gynhyrchion:

Crynodeb Gweithredol. Rhagair, Cyflwyniad, Crynodeb a Chasgliadau. Cyhoeddwyd fel cyfres o dudalennau gwe ym mis Rhagfyr 2020

Y Cofrestrau Adnoddau Naturiol. Ysgogwyr, Pwysau, Effeithiau a Chyfleoedd i Weithredu ar gyfer wyth Ecosystem Eang. Cyhoeddwyd fel cyfres o ddogfennau PDF ac fel ffeithlun rhyngweithiol ym mis Rhagfyr 2020

Asesiadau yn erbyn pedwar nod Rheoli Adnoddau Naturiol yn Gynaliadwy. Cyhoeddwyd fel cyfres o ddogfennau PDF ym mis Rhagfyr 2020:

Nod 1 Adroddiad ar Sefyllfa Adnoddau Naturiol 2020. Mae stociau o adnoddau naturiol yn cael eu diogelu a'u gwella

Nod 2 Adroddiad ar Sefyllfa Adnoddau Naturiol 2020. Mae ecosystemau yn gallu gwrthsefyll newid disgwylidig ac anrhagweledig

Nod 3 Adroddiad ar Sefyllfa Adnoddau Naturiol 2020. Mae gan Gymru leoedd iach i bobl sydd wedi'u gwarchod rhag peryglon amgylcheddol

Nod 4 Adroddiad ar Sefyllfa Adnoddau Naturiol 2020. Cyfrannu at economi adfywiol, cyflawni lefelau cynhyrchu a defnydd cynaliadwy

Asesiad o Fioamrywiaeth Adroddiad ar Sefyllfa Adnoddau Naturiol 2020. Cyhoeddwyd ym mis Mawrth 2021

Asesiadau yn ôl Ecosystem Eang. Cyhoeddwyd fel cyfres o ddogfennau PDF ym mis Mawrth 2021:

Asesiad o Gyflawni Rheoli Adnoddau Naturiol yn Gynaliadwy: Ymylon Arfordirol

Asesiad o Gyflawni Rheoli Adnoddau Naturiol yn Gynaliadwy: Ffermdir Caeedig

Asesiad o Gyflawni Rheoli Adnoddau Naturiol yn Gynaliadwy: Dŵr Croyw

Asesiad o Gyflawni Rheoli Adnoddau Naturiol yn Gynaliadwy: Yr Ardal Forol

Asesiad o Gyflawni Rheoli Adnoddau Naturiol yn Gynaliadwy: Mynyddoedd, Gweundiroedd a Rhosydd

Asesiad o Gyflawni Rheoli Adnoddau Naturiol yn Gynaliadwy: Coetiroedd

Asesiad o Gyflawni Rheoli Adnoddau Naturiol yn Gynaliadwy: Trefol

Asesiad o Gyflawni Rheoli Adnoddau Naturiol yn Gynaliadwy: Glaswelltir Lled-naturiol

SoNarR2020 Cofrestru coetiroedd asesu SMNR

Aseidiadau yn ôl Thema Drawsbynciol. Cyhoeddwyd fel cyfres o ddogfennau PDF ym mis Mawrth 2021:

Aseiad o Gyflawni Rheoli Adnoddau Naturiol yn Gynaliadwy: Ansawdd Aer

Aseiad o Gyflawni Rheoli Adnoddau Naturiol yn Gynaliadwy: Y Newid yn yr Hinsawdd

Aseiad o Gyflawni Rheoli Adnoddau Naturiol yn Gynaliadwy: Effeithlonrwydd Ynni

Aseiad o Gyflawni Rheoli Adnoddau Naturiol yn Gynaliadwy: Rhywogaethau Estron Goresgynnol

Aseiad o Gyflawni Rheoli Adnoddau Naturiol yn Gynaliadwy: Priddoedd a Defnydd Tir

Aseiad o Gyflawni Rheoli Adnoddau Naturiol yn Gynaliadwy: Gwastraff

Aseiad o Gyflawni Rheoli Adnoddau Naturiol yn Gynaliadwy: Effeithlonrwydd Dŵr

Anghenion tystiolaeth diweddaredig yr Adroddiad ar Sefyllfa Adnoddau Naturiol.
Cyhoeddwyd ym mis Mawrth 2021

Acronymau a Rhestr Termau. Cyhoeddwyd ym mis Rhagfyr 2020 a diweddarwyd ym mis Mawrth 2021

Dyfyniad argymelledig ar gyfer y rhan hon o'r adroddiad:

Cyfoeth Naturiol Cymru. 2020. SoNarR2020 Cofrestru coetiroedd asesu SMNR. Cyfoeth Naturiol Cymru.

Hawlfreintiau

Oni nodir yn wahanol, gall cynnwys yr adroddiad hwn gael ei ddefnyddio dan [drwydded Llywodraeth Agored](#)

Oni nodir yn wahanol, mae'r holl graffiau, mapiau, tablau a delweddau eraill yn © Cyfoeth Naturiol Cymru a hawl cronfa ddata. Cedwir pob hawl.

Yr holl fapiau sy'n cynnwys ffin Cymru:

© Cyfoeth Naturiol Cymru a hawl cronfa ddata. Cedwir pob hawl. © Hawlfraint y Goron a chronfa ddata 2020. Rhif trwydded 100019741 yr Arolwg Ordians.

Yr holl fapiau sy'n cynnwys agweddau morol:

© Cyfoeth Naturiol Cymru a hawl cronfa ddata. Cedwir pob hawl © y Goron Brydeinig ac OceanWise Ltd, 2020. Cedwir pob hawl. Rhif trwydded EK001-20120402. Ni ddylid eu defnyddio at ddibenion mordwyaeth.

Coetiroedd Cofrestr Adnoddau Naturiol Asesiad o Reoli Adnoddau Naturiol yn Gynaliadwy

Adroddiad ar Sefyllfa Adnoddau Naturiol 2020

Nod 1: Mae stociau o adnoddau naturiol yn cael eu diogelu a'u gwella

Nod 1: Cynnydd tuag at gyflawni'r nod

- 1.1. Mae'r dystiolaeth sydd ar gael yn awgrymu, ar y cyfan, bod y stociau o adnoddau naturiol sy'n gysylltiedig ag ecosystemau coetiroedd yn sefydlog, yn gyffredinol, ond nid yw'n bosibl nodi, â hyder, a ydynt yn cael eu diogelu, o ganlyniad i sbardunau newid (pwysau) presennol, a rhai tebygol yn y dyfodol. Fodd bynnag, gellir dweud, yn hyderus, bod posibilrwydd o wneud mwy i wella'r stociau hyn. Asesiad hyder: Uchel
- 1.2. Rhwng 2016 a 2019, cynyddodd ehangder coetiroedd o 306,595 hectar i 309,312 hectar (Forest Research 2019). Mae hon yn duedd gadarnhaol, er bod rhywfaint o'r cynnydd hwn o ganlyniad i newidiadau i waith mapio Stocrestr y Goedwig Genedlaethol.
- 1.3. Rhwng 2016 a 2019, cafodd 1,300 hectar o goetiroedd newydd eu creu yng Nghymru, a chafodd y gwaith hwn ei hwyluso drwy gyllid grant (Forest Research, 2019). Yn ystod yr un cyfnod, cafodd rhywfaint o goetiroedd eu colli'n barhaol mewn perthynas â darpariaeth ynni adnewyddadwy, adfer cynefinoedd agored, a datblygiad cymeradwy, ond nid oes tystiolaeth gyflawn ar gael i'w gwneud yn bosibl meintoli'r swm hwn.
- 1.4. Mae'r duedd gyffredinol rhwng 2001 a 2019, o ran rheoli coetiroedd yn unol â Safon Coedwigaeth y Deyrnas Unedig, yn gadarnhaol: cynhaliwyd achrediad¹ Ystad Goetir Llywodraeth Cymru yn ei chyfanrwydd ers yr 20 mlynedd diwethaf, ac mae cyfanswm y coetiroedd ardystiedig dan berchenogaeth breifat yng Nghymru wedi cynyddu o 14% i bron 20% (Forest Research, 2019).
- 1.5. Cafodd 1,308,600 o dunelli gwyrdd o bren meddal eu tynnu dros y deng mlynedd diwethaf, ar gyfartaledd (Forest Research, 2019). Mae rhagolygon cyfredol yn rhagweld gostyngiad yn y pren a fydd ar gael (y Comisiwn Coedwigaeth, 2014).
- 1.6. Mae'r rhan fwyaf o glystyrau coetir mewn cyflwr ecolegol canolradd, ond mae llai na 5% ohonynt mewn cyflwr ffafriol (Stocrestr y Goedwig Genedlaethol, y Comisiwn Coedwigaeth, 2020). Mae pwysau gan blâu a chlefydau, llygredd aer, rhywogaethau estron goresgynnol a llysysyddion yn parhau.

---

¹ I Gynllun Ansawdd Coetiroedd y Deyrnas Unedig, sy'n fesur procsi o ymlyniad â Safon Coedwigaeth y DU
SoNarR2020 Cofrestru coetiroedd asesu SMNR

1.7. Yn gyffredinol, mae tueddiadau cyflwr pridd mewn coetiroedd, ac eithrio ar gyfer mesoffawna (Emmett ac eraill, 2017), wedi bod yn sefydlog, a cheir tueddiadau cadarnhaol o ran pH pridd (Maskell ac eraill, 2019).

O'r bennod Defnydd Tiroedd a Phriddoedd

1.8. Coetiroedd sydd eisoes yn bodoli oedd y ddalfa nwyon tŷ gwydr fwyaf yn y sector defnyddio tir, newid defnydd tir a choedwigaeth (LULUCF) yn 2016–2018, o ganlyniad i'r ffaith iddynt dynnu carbon deuocsid o'r atmosffer (Stocrestr Nwyon Tŷ Gwydr y Rhestr Allyriadau Atmosfferig Genedlaethol, 2020).

O'r bennod Defnydd Tiroedd a Phriddoedd

Nod 2: Ecosystemau gwydn

Nod 2: Cynnydd tuag at gyflawni'r nod

2.1. Yn gyffredinol, rydym wedi asesu bod gwydnwch ecosystemau yn ganolig. Fodd bynnag, mae hyn yn celu gwahaniaethau sylweddol yn yr asesiad o briodoleddau unigol (sy'n amrywio rhwng isel/canolig/uchel), ac ar gyfer clystyrau brodorol ac anffrodorol.

Asesiad hyder: Uchel

2.2. Mae'r rhan fwyaf o glystyrau coetir mewn cyflwr ecolegol canolradd, ond mae llai na 5% ohonynt mewn cyflwr ffafriol (Stocrestr y Goedwig Genedlaethol, y Comisiwn Coedwigaeth, 2020).

2.3. Mae data newydd yn arbennig o sylweddol ar gyfer clystyrau anffrodorol, gan ddangos nad ydynt i gyd yn ungnwd unffurf a bod y mwyafrif ohonynt mewn cyflwr ecolegol canolradd (Stocrestr y Goedwig Genedlaethol, y Comisiwn Coedwigaeth, 2020).

2.4. Mae adroddiadau Erthygl 17 yn dangos bod cyflwr cynefin coetir pwysig yn sefydlog (ond nid mewn cyflwr da) yn dilyn tuedd hirdymor o ddirywiad yn ansawdd cynefinoedd, ond mae bioamrywiaeth sy'n gysylltiedig â choetiroedd yn parhau i ddirywio.

2.5. Mae'r dangosydd adar coetir (Ymddiriedolaeth Adareg Prydain) wedi gostwng 25% rhwng 1970 a 2017. Mae rhywogaethau coetir cyffredinol (sydd hefyd yn bridio mewn gerddi neu goetir ar ffermydd) wedi cynyddu 14%, yn gyffredinol, er y gwelwyd dirywiad o fwy nag 80% mewn rhywogaethau coetir arbenigol.

2.6. Mae poblogaethau o bathewod yng Nghymru wedi dirywio 79% rhwng 1993 a 2014 (McDonald, 2017).

Nod 3: Lleoedd iach i bobl

Nod 3: Cynnydd tuag at gyflawni'r nod

3.1. Mae tystiolaeth yn dangos pwysigrwydd coetiroedd o ran rheoli gwasanaethau, gan gynnwys lliniaru'r newid yn yr hinsawdd (Matthews, 2020), lliniaru perygl llifogydd (Asiantaeth yr Amgylchedd, 2017; Broadmeadow, 2018), a rheoli ansawdd aer

(Engledew ac eraill, 2019).
Asesiad hyder: Uchel

- 3.2. Mae tystiolaeth yn dangos pwysigrwydd coetiroedd fel darparwyr gwasanaethau ecosystemau diwylliannol, gan gynnwys hybu llesiant meddyliol a chorfforol, dysgu ac addysgu, cydlyniad cymunedol, cysylltiad â natur a'r dirwedd, hamdden, twristiaeth a chyflogaeth (e.e. O'Brien, 2018; Forest Research, 2019; Coed Cadw, 2017; Llywodraeth Cymru, 2019).
Asesiad hyder: Uchel
- 3.3. Mae Llywodraeth Cymru wedi amlinellu'r angen i gyflymu'r gwaith o greu coetiroedd newydd, a'r buddion a geir o blannu mwy o goed, yn ei Chynllun Datgarboneiddio, ei Pholisi Adnoddau Naturiol, a'i Strategaeth ar gyfer Coetiroedd a Choed. Nododd Adroddiad ar Sefyllfa Adnoddau Naturiol 2016 y gall plannu'r 'goeden gywir yn y man cywir' ddwyn buddion lluosog o ran rheoli adnoddau naturiol yn gynaliadwy a llesiant ynghyd â bod yn rhan hanfodol o gyflawni targedau gostwng allyriadau Cymru. Asesiad hyder: Uchel
- 3.4. Ceir dimensiwn gofodol pwysig i'r cyflenwad o wasanaethau ecosystemau rheoleiddiol a diwylliannol, a'r galw amdanynt. Er enghraifft, mae cyfraniad coetiroedd i fesurau lliniaru perygl llifogydd yn ddibynnol iawn ar eu lleoliad, yn yr un modd ag yw'r defnydd hamdden y gwneir ohonynt gan bobl.
- 3.5. Cynhaliodd Saraev ac eraill (2020) adolygiad tystiolaeth o astudiaethau cyfrifo cyfalaf naturiol. Canfu'r adolygiad fod gwerthoedd llawer o wasanaethau ecosystemau coedwigoedd nad ydynt ar gyfer y farchnad (e.e. dal a storio carbon, hamdden, amsugno llygredd aer) yn sylweddol uwch (o bell ffordd) na gwerth nwyddau ar gyfer y farchnad fel pren (Beauchamp ac eraill, 2020).

Nod 4: Economi adfywiol

Nod 4: Cynnydd tuag at gyflawni'r nod

- 4.1. Mae pren yn ddeunydd adnewyddadwy a chynaliadwy y gellir ei ddefnyddio ar gyfer amrediad o nwyddau a chymwysiadau adeiladu. Mae defnyddio pren yn cloi carbon (yn achos nwyddau ag oes hir), mae'n disodli allyriadau carbon a gysylltir â mathau eraill o ddefnyddiau, mae ganddo'r potensial i leihau allyriadau carbon sy'n gysylltiedig â thrafnidiaeth (os defnyddir ffynonellau a dyfir yn lleol), a gall roi hwb i gymunedau lleol o safbwynt cyflogaeth a mentergarwch.
- 4.2. Nid oes data cyflawn ar gael ar gyfer meintioli, yn fanwl gywir, y cyfraniad y mae pren a dyfir yng Nghymru yn ei wneud i economi adfywiol, a'r defnydd mwy effeithlon o adnoddau naturiol yng Nghymru (Forest Research, 2019). Fodd bynnag, cydnabyddir bod potensial iddo wneud mwy o gyfraniad (Llywodraeth Cymru, 2019). Asesiad hyder: Canolig
- 4.3. Mae'r sector coedwigaeth yn cyfrannu cyfanswm gwerth ychwanegol gros o £664 miliwn y flwyddyn i economi Cymru (Llywodraeth Cymru, 2019), sy'n uwch na'r £499.3 miliwn y flwyddyn a adroddwyd yn Adroddiad ar Sefyllfa Adnoddau Naturiol 2016.

- 4.4. Roedd rhwng 10,300 ac 11,000 o bobl yn gweithio yn y sector coedwigaeth yng Nghymru yn 2017 (Llywodraeth Cymru, 2019). Nid yw'r ffigurau hyn yn cynnwys cyfraniad busnesau a gynhelir yn llwyr, neu'n rhannol, gan goedwigaeth, e.e. busnesau hamdden mewn coetiroedd.
- 4.5. Pennodd astudiaethau cyfrifo cyfalaf naturiol (Engledew, 2019) werth o £36 miliwn i wasanaethau darparu pren yng Nghymru yn 2017.